Augustus 1977 was voor Aruba een roerige periode. MEP-politicus Betico Croes zweepte het Arubaanse volk op tegen het Centrale Gezag van de Nederlandse Antillen. Achteraf bekeken is deze gebeurtenis heel belangrijk geweest voor de strijd om de Status Aparte. Evert Bongers, docent Frans en geschiedenisliefhebber, verdiepte zich in de kwestie en schreef er een boekje over: 'Augustus Scur'.

HERDENKING

Arubaanse rebellie

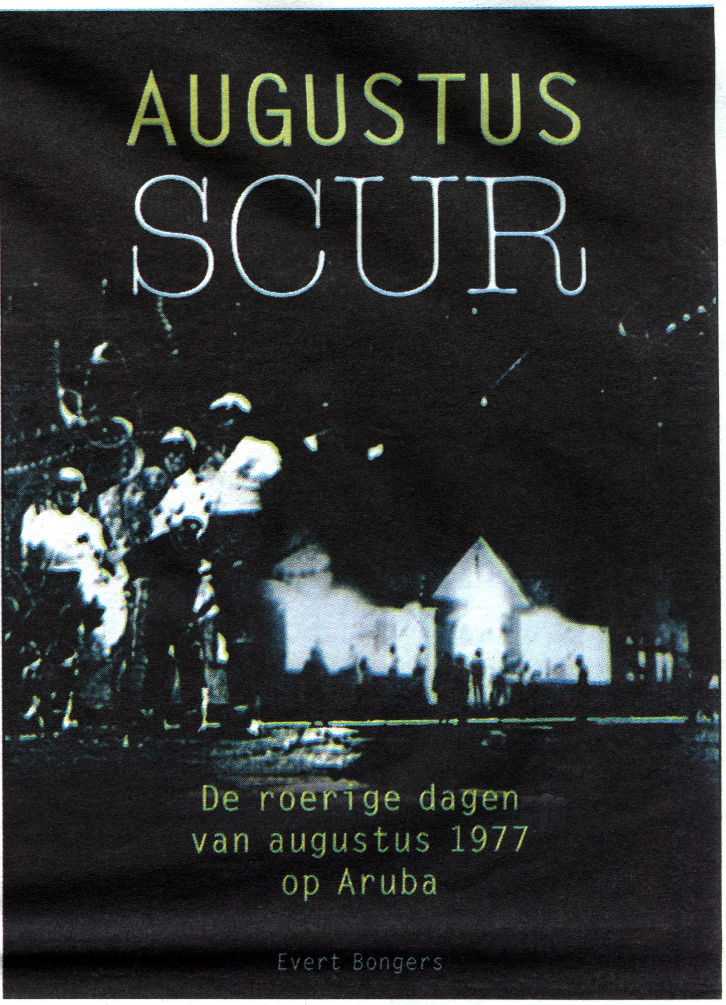

Tekst: Anouska Kock

Aanleiding tot het conflict van augustus 1977 vormden de Statenverkiezingen voor de Nederlandse Antillen in juli van dat jaar. Op Aruba werden deze verkiezingen gewonnen door de MEP, die vijf zetels kreeg. De PPA kreeg de overige drie zetels. De MEP had in die dagen slechts één doel voor ogen, namelijk *Libertad* en *Independencia*. Het vurigst in deze strijd was MEP-leider Betico Croes. Hij liet meteen na de verkiezingen weten dat Aruba de komende regeringsperiode moest benutten om met Nederland te praten over de Status Aparte van Aruba. Dit streven stuitte op weerstand van andere politieke partijen. Een belangrijke tegenstander was de DP, die op Curaçao de verkiezing had gewonnen met bijna 40 procent van de stemmen. De DP had zich altijd sterk afgezet tegen de MEP en haar streven naar Status Aparte. DP-leider Rozendal, die werd belast met de formatie van het nieuwe regeringskabinet, besloot om de PPA als enige Arubaanse partij in de Centrale Regering te laten, en de MEP links te laten liggen.

Rozendal redeneerde dat als de MEP uit de Antillen wilden, zij niets te zoeken hadden in de Antilliaanse regering. "Je kunt geen partij in de regering zetten die er eigenlijk uit wil," aldus de formateur.

Op 15 juli kondigde Betico Croes aan, dat er grote onrust zou ontstaan op Aruba als de MEP inderdaad buiten de regering gelaten zou worden. Zijn dreigementen hielden de hele maand juli aan. Hij verklaarde zelfs bereid te zijn te sterven voor de zaak.

Betico Croes riep het Arubaanse volk op tot 'burgerlijke en ambtelijke ongehoorzaamheid' tegen het Centrale Gezag (de Antilliaanse regering). Landsambtenaren zouden opdrachten uit Curaçao moeten negeren, terwijl burgers zich zouden moeten onthouden van enig contact met Curaçao, zoals deelname aan Antilliaanse sportevenementen. Producten uit Curaçao, zoals meel en bier, zouden geboycot moeten worden. En uiteindelijk zou een algemene staking heel Aruba moeten platleggen, daarbij inbegrepen de voorziening van water en elektriciteit.

De arrestatie van twee vakbondsmensen bracht alles in een stroomversnelling. Er ontstonden relletjes. Curaçao stuurde oproerpolitie en vrijwel meteen brak er een algemene staking uit. Daarbij verviel ook de stroomvoorziening en zat Aruba dagenlang in het donker. Vandaar de term 'Augustus Scur' (donkere augustus); aldus noemde men die dagen destijds.

'Augustus Scur' volgt de gebeurtenissen van augustus 1977 aan de hand van krantenverslagen en foto's uit die tijd. Vooral de ontwikkelingen in de avonden en nachten van 10 en 11 augustus (toen de spanning het hoogst was) worden nauwgezet weergegeven, bijna van uur tot uur. Het boek begint met een overzicht van de geschiedenis van de Arubaanse afscheidingsbeweging, en neemt de lezer vervolgens mee vanaf de aanleiding van het conflict. Via krantenverslagen over de opbouw van de intensiteit wordt verslag gedaan over de escalatie en de, uiteindelijke, politieke oogst.

Op 2 augustus 1977 vlogen Evert Bongers en zijn vrouw Heleen vanuit Nederland naar Aruba om op het Colegio Arubano te gaan werken. Voor die maand waren acties op touw gezet die het dagelijks leven in de war zouden gaan schoppen. In zijn boek vertelt hij: "Die eerste weken waren wij ondergebracht in het Talk of the Town Hotel, zoals gebruikelijk was bij nieuw uitkomende contractanten in het onderwijs. Wij waren ons helemaal niet bewust van wat er zich die dagen om ons heen in de politiek afspeelde. Wel viel de stroom op bepaalde momenten uit; we zaten dan met kaarsjes rond het zwembad. Ook was er op een gegeven moment geen Amstel bier meer te krijgen; dat was wel even afzien."

Evert en Heleen zagen oproerpolitie marcheren door de Nassaustraat (nu Caya Betico Croes) en de afhandeling van hun verhuisboedel ondervond ernstige vertraging. Pas later beseften zij wat de achtergrond was van de algemene staking die was uitgeroepen door Betico Croes en een enkele vakbondsleiders. De acties en de gesprekken die daarop volgden in koninkrijksverband, leidden uiteindelijk tot Aruba's afscheiding van de Nederlandse Antillen in 1986.

Bongers kwam tot de ontdekking dat er in moderne geschiedenisboeken weinig terug te vinden is over deze cruciale gebeurtenissen in 1977. Ook constateerde hij dat weinig Arubanen zich ervan bewust zijn wat er precies in die roerige dagen is gebeurd. Dit laatste is niet zo vreemd, zegt hij. "Er waren maar enkele dagen waarop de politieke en sociale spanningen echt hoog opliepen. Bovendien vond alles plaats tegen het einde van de zomervakantie, waardoor veel mensen nog in het buitenland waren. En door het uitvallen van de stroom hadden de meeste mensen geen radio of televisie. Zij waren eigenlijk niet op de hoogte wat er allemaal gebeurde. Daarnaast herstelde de sociale rust zich vrij snel na afloop van de acties. Tegenwoordig weet men eigenlijk niet meer wat zich in augustus 1977 heeft afgespeeld; en jongere generaties al helemaal niet. Ik vind het echter een belangrijke periode in de geschiedenis van Aruba. Daarom heb ik er, nu het precies 30 jaar geleden is, verslag van willen doen."

Afgezien van krantenberichten als bronmateriaal heeft de auteur gebruik gemaakt van bestaande wetenschappelijke publicaties en interviews die hij deed met enkele politici en een vakbondsleider die in 1977 bij de gebeurtenissen betrokken waren. "Augustus Scur is geen wetenschappelijke studie," zegt Bongers. "Het heeft tot doel de belangrijke gebeurtenissen van dat jaar, die maand en die roerige, donkere dagen te belichten."

'Augustus Scur' is een uitgave van Unoca en werd op vrijdag 24 augustus officieel gepresenteerd in het winkelcentrum Paseo Herencia. De presentatie had als muzikale begeleiding de 'Grupo di Betico'. Het boek is vanaf vandaag verkrijgbaar bij de boekhandels op Aruba.